

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Enten – Eller. Første del

Citation: Kierkegaard, Søren: "Enten – Eller. Første del", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 2*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Alastair McKinnon; Finn Hauberg Mortensen, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 1997, s. III. Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-ee1-txt-shoot-ida4294d33-c569-40e8-99fd-7946ef25be37.pdf> (tilgået 16. juli 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 2

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden. [Læs CC0-erklæringen](#)

Forord

Det er maaskee dog stundom faldet Dig ind, kjære Læser, at tvivle en Smule om Rigtigheden af den bekjendte philosophiske Sætning, at det Udvortes er det Indvortes, det Indvortes det Udvortes. Du har maaskee selv gjemt en Hemmelighed, om hvilken Du følte, at den, i sin Glæde eller i sin Smerte, var Dig for kjær til, at Du kunde indvie Andre i den. Dit Liv har maaskee bragt Dig i Berøring med Mennesker, om hvilke Du ahnede, at noget Saadant var Tilfælde, uden at dog Din Magt eller Din Besnærelse var istand til at bringe det Forborgne til Aabenbarelse. Maaskee passer intet af Tilfældene paa Dig og Dit Liv, og dog er Du ikke ukjendt med hiin Tvivl; den har nu og da som en flygtig Skikkelse svævet Din Tanke forbi. En saadan Tvivl kommer og gaaer, og Ingen veed, hvorfra den kommer eller hvor den farer hen. Jeg for min Part har altid været noget kjættersk sindet paa dette Punkt af Philosophien, og har derfor tidlig vant mig til, saa godt som muligt, selv at anstille lagttagelser og Efterforskninger; jeg har søgt Veiledning hos de Forfattere, hvis Anskuelse jeg i denne Henseende deelte, kort, jeg har gjort hvad der stod i min Magt for at bøde paa det Savn, de philosophiske Skrifter efterlode. Efterhaanden blev da Hørelsen mig den kjæreste Sands; thi ligesom Stemmen er Aabenbarelsen af den for det Ydre incommensurable Inderlighed, saaledes er Øret det Redskab, ved hvilket denne Inderlighed opfattes, Hørelsen den Sands, ved hvilken den tilegnes. Hver Gang jeg da fandt en Modsigelse mellem hvad jeg saae, og hvad jeg hørte, da fandt jeg min Tvivl bestyrket, og min lagttagelseslyst blev forøget. En Skriftefader er ved et Gitter adskilt fra den Skriftende, han seer ikke, han hører blot. Efterhaanden som han hører, danner han et Udvortes, der svarer hertil; han kommer altsaa ikke i Modsigelse. Anderledes derimod, naar man paa eengang seer og hører, og dog seer et Gitter mellem sig og den Talende. Mine Bestræbelser for i denne Retning at anstille lagttagelser have, hvad Resultatet angaaer, været saare forskjellige. Snart har jeg havt Lykken med mig, snart ikke, og Lykke hører der altid til for paa disse Veie at vinde noget Udbytte. Imidlertid har jeg dog aldrig tabt Lysten til at fortsætte mine Efterforskninger. Har jeg end en enkelt Gang været nær ved at fortryde min Vedholdenhed, saa har ogsaa en enkelt Gang et uventet Held kronet mine Bestræbelser. Et saadant uventet Held var det, der paa en høist besynderlig Maade satte mig i Besiddelse af de Papirer, jeg herved har den Ære at forelægge det læsende Publicum. I disse Papirer fik jeg Leilighed til at gjøre et Indblik i tvende Menneskers Liv, der bestyrkede min Tvivl om, at det Udvortes ikke er det Indvortes. Dette gjælder i Særdeleshed om den Ene af dem. Hans Udvortes har været i fuldkommen Modsigelse med hans Indvortes. Ogsaa om den Anden gjælder det til en vis Grad, forsaavidt han under et ubetydeligere Udvortes har skjult et betydeligere Indre.

Dog, det bliver vel bedst, at jeg først for en Ordens Skyld fortæller, hvorledes jeg er kommen i Besiddelse af disse Papirer. Det er nu omtrent 7 Aar siden, at jeg hos en Marchandiser her i Byen bemærkede en Secretair, der strax første Gang jeg saae den tildrog sig min Opmærksomhed. Den var ikke af moderne Arbeide, temmelig brugt, og dog fængslede den mig. At forklare Grunden til dette Indtryk, er mig en Umulighed, men de Fleste have vel i deres Liv erfaret noget Lignende. Min daglige Vei førte mig forbi Marchandiseren og hans Secretair, og jeg undlod aldrig nogen Dag i Forbigaaende at fæste mit Øie paa den. Efterhaanden fik hiin Secretair en Historie i mig; det blev mig en Nødvendighed at see den, og jeg tog til den Ende ikke i Betænkning, naar det en usædvanlig Gang gjordes fornødent, at gjøre en Omvei, for dens Skyld. Alt eftersom jeg saae paa den, vaagnede ogsaa den Lyst at ville besidde den. Jeg følte meget vel, at det var en besynderlig Lyst, da jeg ingen Brug havde for dette Møbel; at det var en Ødselhed af mig at anskaffe det. Dog, Lysten er, som bekjendt, meget sophistisk. Jeg gjorde mig et Ærinde ind til Marchandiseren, spurgte paa andre Ting, og idet jeg vilde gaae, gjorde jeg flygtigt et meget lavt Bud paa Secretairen. Jeg tænkte, at muligen Marchandiseren skulde have slaaet til. Det var da et Tilfælde, der havde spillet mig den i Hænderne. Det var saavist ikke for Pengenes Skyld, jeg bar mig saaledes ad, men for min Samvittigheds Skyld. Det mislykkedes, Marchandiseren var ualmindelig bestemt. Jeg gik atter en Tidlang hver Dag forbi, og saae med forelskede Øine paa Secretairen. Du maa beslutte Dig, tænkte jeg, sæt, den bliver solgt, saa er det bag efter; selv om det lykkedes Dig at faae fat paa den igjen, Du faaer dog aldrig mere det Indtryk af den. Mit Hjerte bankede, da jeg gik ind til Marchandiseren. Den blev kjøbt og betalt. Det skal være den sidste Gang, tænkte jeg, at Du er saa ødsel; ja det er netop en Lykke, at Du har kjøbt den, thi saa ofte Du seer paa den, skal Du tænke paa, hvor ødsel Du var, med Secretairen skal der begynde et nyt Afsnit i Dit Liv. Ak, Lysten er meget veltalende, og de gode Forsætter ere altid ved Haanden.

Secretairen blev da sat op paa mit Værelse, og som jeg i Forelskelsens første Tid havde min Glæde af at betragte den fra Gaden, saaledes gik jeg den nu forbi derhjemme. Efterhaanden lærte jeg hele dens rige Indhold at kjende, dens mange Skuffer og Gjemmer, og jeg var i alle Maader glad ved Secretairen. Dog saaledes skulde det ikke blive. I Sommeren 1836 tillod mine Forretninger mig at foretage en lille Tour paa Landet i en 8 Dage. Postillonen var bestilt til Kl. 5. Hvad Tøi jeg behøvede at have med, var pakket ind om Aftenen; Alt var i Orden. Allerede Kl. 4 vaagnede jeg, men Billedet af de skønne Egne, jeg skulde besøge, virkede saa berusende paa mig, at jeg atter faldt i Søvn eller i Drømme. Min Tjener vilde formodentlig unde mig al den Søvn, jeg kunde faae, thi først Kl. 6½ kalder han paa mig. Postillonen blæser allerede, og skjøndt jeg ellers er utilbøielig til at lystre Andres Befaling, saa har jeg dog altid gjort en Undtagelse med en Postillon og hans poetiske Motiver. Hurtigt var jeg paaklædt; jeg stod allerede i Døren, da falder det mig ind: har Du ogsaa Penge nok i Din Tegnebog. Der befandtes ikke mange. Jeg lukker Secretairen op for at trække min

Pengeskuft ud og medtage, hvad Huset formaaer. See, da er Skuffen ikke til at bevæge. Ethvert Middel er forgjæves. Det var saa fatalt som muligt. Netop i dette Øieblik, da mit Øre endnu gjenlød af Postillonens lokkende Toner, at støde paa saadanne Vanskeligheder. Blodet steg mig til Hovedet, jeg blev forbittret. Som Xerxes lod Havet pidske, saaledes besluttede jeg at tage en forfærdelig Hævn. En Haandøxe blev hentet. Med den bibragte jeg Secretairen et Gru vækkende Hug. Hvad enten jeg nu i min Vrede slog feil, eller Skuffen var ligesaa stivsindet som jeg, Virkningen blev ikke den tilsigtede. Skuffen var lukket og Skuffen blev lukket. Derimod skete der noget Andet. Om mit Slag har rammet netop dette Punkt, eller den totale Rystelse i Secretairens hele Organisation har været Anledningen, det veed jeg ikke, men det veed jeg, at der sprang en hemmelig Dør op, som jeg aldrig før havde bemærket. Denne lukkede før et Gjemme, som jeg naturligviis heller ikke havde opdaget. Her fandt jeg til min store Overraskelse en Masse af Papirer, de Papirer, der udgjøre det foreliggende Skrifts Indhold. Min Beslutning blev uforandret. Paa den første Station vilde jeg aabne et Laan. I største Hast blev en Mahogni-Kasse, i hvilken der ellers pleiede at ligge et Par Pistoler, tømt; Papirerne deponerede i den. Glæden havde seiret og vundet en uventet Forøgelse; i mit Hjerte bad jeg Secretairen om Tilgivelse for den ublide Behandling, medens min Tanke fandt sin Tvivl bestyrket, at det Udvortes dog ikke er det Indvortes, og min Erfarings-Sætning bekræftet, at der hører Held til for at gjøre saadanne Opdagelser.

Midt paa Formiddagen ankom jeg til Hillerød, bragte mine Finanser i Orden, lod den herlige Egn gjøre et almindeligt Indtryk paa mig. Strax den følgende Morgen begyndte jeg mine Excursioner, der nu fik en ganske anden Charakter end jeg oprindelig havde tiltænkt dem. Min Tjener fulgte mig med Mahogni-Kassen. Jeg opsøgte nu et romantisk Sted i Skoven, hvor jeg saa godt som muligt var sikkert mod en Overraskelse, og fremtog derpaa Documenterne. Min Vært, der blev lidt opmærksom paa disse hyppige Vandringer i Selskab med Mahogni-Kassen, yttrede af sig selv, at jeg maaskee øvede mig i at skyde med Pistoler. For denne Yttring var jeg ham meget forbunden og lod ham forblive i Troen.

Et flygtigt Blik paa de fundne Papirer viste mig let, at de dannede to Formationer, hvis Forskjellighed ogsaa i det Ydre var udpræget. Den ene af dem var skreven paa en Art Post-Velin, i Qvart, med en temmelig bred Margen. Haandskriften var læselig, stundom endog lidt ziirlig, paa et enkelt Sted jadsket. Den anden var skrevet paa hele Ark Bikube-Papiir med spaltede Columner, saaledes som retslige Dokumenter og andet Deslige skrives. Haandskriften var tydelig, noget langtrukken, eensformig og jævn, den syntes at tilhøre en Forretningsmand. Ogsaa Indholdet viste sig strax at være forskjelligt, den ene Deel indeholdt en Mængde større eller mindre æsthetiske Afhandlinger, den anden bestod af 2 store Undersøgelser og 1 mindre, alle af ethisk Indhold, som det syntes, og i Brevform. Ved nærmere Eftersyn befandtes denne Forskjellighed fuldkommen bestyrket. Den sidste Formation er nemlig Breve, der ere skrevne til Forfatteren af den første.

Dog, det bliver nødvendigt at finde et kortere Udtryk, der kan betegne de tvende Forfattere. Jeg har til den Ende gennemgaaet Papirerne meget omhyggeligt, men Intet eller saa godt som Intet fundet. Hvad den første Forfatter angaaer, Æsthetikeren, da findes der slet ingen Oplysning om ham. Hvad den anden, Brevskriveren, angaaer, da erfarer man, at han har hedt *Wilhelm*, har været Assessor i Retten, uden at der dog bestemmes, i hvilken Ret. Vilde jeg nøiagtigt knytte mig til det Historiske og kalde ham Wilhelm, saa mangler jeg en dertil svarende Benævnelse for den første Forfatter; jeg maatte da give ham et vilkaarligt Navn. Jeg har derfor foretrukket at kalde den første Forfatter A, den anden B.

Foruden de større Afhandlinger fandtes der mellem disse Papirer en Mængde Lapper, paa hvilke der vare skrevne Aphorismer, lyriske Udbrud, Reflexioner. Haandskriften viste allerede, at de tilhørte A, Indholdet bekræftede det.

Papirerne stræbte jeg nu at ordne paa bedste Maade. Med Bs Papirer var det temmelig let gjort. Det ene Brev forudsætter det andet. Man finder i det andet Brev et Citat af det første, det tredie Brev forudsætter tvende foregaaende.

At ordne As Papirer var ikke saa let. Jeg har derfor ladet Tilfældet bestemme Ordenen, det vil sige, jeg har ladet dem forblive i den Orden, i hvilken jeg forefandt dem, naturligviis uden at kunne afgjøre, om denne Orden har chronologisk Værdi eller ideel Betydning. Papiirslapperne laae løse i Gjemmet, dem har jeg derfor været nødsaget til at anwise en Plads. Dem har jeg ladet komme først, fordi jeg syntes, at de bedst lode sig betragte som de foreløbige Glimt af, hvad de større Opsatser mere sammenhængende udvikle. Jeg har kaldet dem $\Delta\iota\psi\alpha\lambda\mu\alpha$ og tilføiet som et Slags Motto: ad se ipsum. Denne Titel og dette Motto er paa en Maade af mig, og dog ikke af mig. De ere af mig, for saavidt de ere blevne anvendte paa den hele Samling; derimod tilhøre de A selv, thi paa een af Papiirslapperne var det Ord $\Delta\iota\psi\alpha\lambda\mu\alpha$ skrevet, paa to af dem de Ord: ad se ipsum. Ogsaa et lille fransk Vers, der fandtes over een af disse Aphorismer, har jeg ladet aftrykke paa Indersiden af Titelbladet, i Lighed med hvad A oftere selv har gjort. Da nu Fleertallet af disse Aphorismer have et lyrisk Tilsnit, saa har jeg troet, det var ret passende at bruge det Ord $\Delta\iota\psi\alpha\lambda\mu\alpha$ som Hovedtitel. Skulde Læseren finde det uheldigt valgt, da skylder jeg Sandheden at tilstaae, at det er mit Paafund, og at Ordet visselig var brugt med Smag af A selv om den Aphorisme, over hvilken det fandtes. I Anordningen af de enkelte Aphorismer har jeg ladet Tilfældet raade. At de enkelte Ytringer ofte modsige hinanden, fandt jeg aldeles i sin Orden; thi det hører netop Stemningen væsentlig til; at sammenstille dem saaledes, at Modsigelserne bleve mindre paafaldende, fandt jeg ikke Umagen værd. Jeg fulgte Tilfældet, og det er ogsaa

et Tilfælde, der har tildraget sig min Opmærksomhed, at den første og den sidste Aphorisme paa en Maade svare til hinanden, idet den ene ligesom gennemføler det Smertelige, der ligger i at være Digter, den anden nyder den Tilfredsstillelse, der ligger i, altid at have Latteren paa sin Side.

Hvad de æsthetiske Afhandlinger af A angaaer, da har jeg Intet, dem betræffende, at fremhæve. De befandtes alle færdige til Trykning, og forsaavidt de indeholdt Vanskeligheder, da maa jeg lade dem tale for dem selv. For mit Vedkommende maa jeg bemærke, at jeg til de græske Citater, der hist og her findes, har føiet en Oversættelse, der er hentet fra en af de bedre tyske Oversættelser.

Det sidste af As Papirer er en Fortælling, betitlet: Forførerens Dagbog. Her møde nye Vanskeligheder, idet A ikke erklærer sig for Forfatter men kun for Udgiver. Det er et gammelt Novellist-Kneb, som jeg ikke skulde have videre at indvende imod, naar det ikke bidrog til at gjøre min Stilling saa forviklet, idet den ene Forfatter kommer til at ligge inden i den anden som Æsker i et chinesisisk Æskespil. Til nærmere at udvikle, hvad der bestyrker mig i min Mening, er her ikke Stedet, kun vil jeg bemærke, at den Stemning, der hersker i As Fortællelse, paa en Maade røber Digteren. Det er virkelig, som om A selv var bleven bange for sit Digt, der som en urolig Drøm vedblev at ængste ham, ogsaa medens den fortaltes. Var det en virkelig Begivenhed, i hvilken han var bleven Medvider, saa forekommer det mig besynderligt, at Fortællelsen intet Præg bærer af As Glæde over at see den Idee realiseret, der oftere har foresvævet ham. Ideen til Forførelsen findes antydning saavel i den Opsats om det Umiddelbar-Erotiske, som i Skyggeridsene, at nemlig Analogien til *Don Juan* maa være en reflecteret Forfører, der ligger i det Interessantes Kategori, hvor derfor ikke bliver Spørgsmaal om, hvor Mange han forfører, men om, hvorledes. Til en saadan Glæde finder jeg intet Spor i Fortællelsen, men vel, som bemærket, en Bæven, en vis Horreur, der vel har sin Grund i hans digteriske Forhold til denne Idee. Og det forundrer mig ikke, at det er gaaet A saaledes; thi ogsaa jeg, der slet Intet har med denne Fortælling at gjøre, ja selv ved to Rækker er fjernet fra den oprindelige Forfatter, ogsaa jeg er stundom bleven ganske underlig tilmode, naar jeg i Nattens Stilhed har syslet med disse Papirer. Det var mig, som gik Forførelsen liig en Skygge over mit Gulv, som kastede han sit Øie i Papirerne, som fæstede han sit dæmoniske Blik paa mig, og sagde: »naa! I vil udgive mine Papirer! Det er ellers uforsvarligt af Eder; I jager jo en Angst i de kjære Pigebørn. Dog, det forstaaer sig, til Vederlag gjør I mig og mine Lige uskadelige. Der tager I fejl; thi jeg forandrer blot Methoden, saa er mine Vilkaar end fordeeltigere. Hvilken Tilstrømmen af Smaa-Piger, der løbe Een lige lukt i Armene, naar de høre det forførelseriske Navn: en Forfører! Giv mig et halvt Aar, og jeg tilveiebringer en Historie, der skal være interessantere end Alt, hvad jeg hidtil har oplevet. Jeg tænker mig en ung, kraftfuld, genial Pige faae den ualmindelige Idee at ville hævne Kjønnet paa mig. Hun mener at skulle kunne tvinge mig, at lade mig smage ulykkelig Kjærligheds Smerter. See det er en Pige for mig. Hitter hun ikke selv dybt nok derpaa, saa skal jeg komme hende til Hjælp. Jeg skal vride mig som Molboernes Aal. Og naar jeg da har bragt hende paa det Punkt, jeg vil, saa er hun min.«

Dog, jeg har maaskee allerede misbrugt min Stilling som Udgiver til at bebyrde Læserne med mine Betragtninger. Anledningen maa tale til min Undskyldning; thi det var i Anledning af det Mislige i min Stilling, foraarsaget ved, at A blot nævner sig som Udgiver af, ikke som Forfatter til denne Fortælling, at jeg lod mig henrive.

Hvad jeg forøvrigt har at tilføie om denne Fortælling, det kan jeg kun gjøre i Qvalitet af Udgiver. Jeg troer nemlig i denne Fortælling at finde en Tidsbestemmelse. I Dagbogen findes hist og her et Datum, hvad der derimod mangler er Aarstal. Forsaavidt synes jeg ikke at skulle komme videre; ved imidlertid nøiere at betragte de enkelte Datoer troer jeg at have fundet et Vink. Vel er det nemlig sandt, at ethvert Aar har en 7de April, en 3die Juli, en 2den August o. s. v.; men deraf følger ingenlunde, at den 7de April hvert Aar er en Mandag. Jeg har da regnet efter og udfundet, at denne Bestemmelse passer til Aaret 1834. Om A har tænkt paa dette kan jeg ikke afgjøre, jeg skulde næsten ikke troe det; thi saa vilde han vel ikke have brugt saa megen Forsigtighed, som han ellers bruger. I Dagbogen staaer der heller ikke: Mandagen den 7de April o. s. v., der staaer blot: den 7de April, ja Stykket selv begynder saaledes: altsaa paa Mandag, hvorved Opmærksomheden netop ledes bort; men ved at læse det Stykke, der findes under dette Datum, igjennem, seer man, at det maa have været en Mandag. Denne Fortælling betræffende har jeg da en Tidsbestemmelse; derimod er ethvert Forsøg, jeg hidtil har gjort paa, ved Hjælp af den at bestemme Tiden for de øvrige Afhandlinger, mislykket. Jeg kunde gjerne have anviist den Pladsen Nr. 3; men jeg har, som ovenfor sagt, foretrukket at lade Tilfældet raade og Alt forblive i den Orden, i hvilken jeg fandt det.

Hvad Bs Papirer angaaer, da ordne disse sig let og naturligt. Med dem har jeg derimod foretaget mig en Forandring, forsaavidt jeg har tilladt mig at betitle dem, da Brevformen har forhindret Forfatteren i at give disse Undersøgelser en Titel. Skulde Læseren derfor, efter at have gjort sig bekendt med Indholdet, finde, at Titlerne ikke vare heldigt valgte, saa skal jeg altid være villig til at finde mig i den Smerte, der ligger i at have gjort noget Forkeert, naar man ønskede at gjøre noget Godt.

Paa et enkelt Sted fandtes der i Margenen en Bemærkning, enhver saadan har jeg gjort til en Anmærkning, for at jeg ikke skulde komme til at gribe forstyrrende ind i Texten.

Hvad Bs Manuscript angaaer, da har jeg aldeles ingen Forandring tilladt mig, men nøiagtigt betragtet det som et Actstykke. Jeg kunde maaskee let have borttaget een og anden Skjødesløshed, der er forklarlig nok,

naar man betænker, at han blot er Brevskriver. Jeg har ikke villet det, fordi jeg frygtede for at gaae for vidt. Naar B mener, at af 100 unge Mennesker, der fare vild i Verden, frelses de 99 ved Qvinder, 1 ved en guddommelig Naade, saa seer man let, at han ikke har været stiv udi Regning, da han slet ingen Plads faaer til dem, der virkelig gaae tabte. Jeg kunde let have foretaget en lille Forandring i Tallene, men jeg synes, at der ligger noget langt Skjønnere i Bs Forregnelser. Paa et andet Sted omtaler B en græsk Viis ved Navn *Myson*, og fortæller om ham, at han nyder den sjeldne Lykke at regnes blandt de 7 Vise, naar deres Antal bestemmes til 14. Jeg var et Øieblik raadvild om, hvorfra vel B kunde have denne Viisdom, samt hvilken græsk Forfatter det kunde være, han citerer. Min Mistanke faldt strax paa *Diogenes af Laerte*, og ved at eftersee *Jøcher* og *Morèri* fandt jeg ogsaa henviist til ham. Bs Efterretning kunde nu vel behøve en Berigtigelse; thi ganske som han siger, forholder det sig ikke, om der end er nogen Usikkerhed hos de Gamle i Bestemmelsen af, hvilke de 7 Vise vare; imidlertid har jeg dog ikke fundet det Umagen værd, det forekom mig, at hans Bemærkning, om end ikke ganske historisk, havde en anden Værdi.

Saa vidt som jeg nu er kommen, var jeg allerede kommen for 5 Aar siden; jeg havde ordnet Papirerne saaledes, som de endnu ere ordnede; havde fattet den Beslutning, at udgive dem i Trykken, men meente dog, at det var bedst at vente nogen Tid. Jeg ansaae 5 Aar for et passende Spatium. Disse 5 Aar ere forløbne, og jeg begynder, hvor jeg slap. At jeg ikke har ladet noget Middel uforsøgt til at komme paa Spor efter Forfatterne, behøver jeg vel ikke at forsikre Læseren. Marchandiseren holdt ingen Bog, som bekjendt er det sjeldnere Tilfældet med Marchandisere, han vidste ikke, af hvem han havde kjøbt hiint Møbel; det forekom ham, at det var kjøbt paa en Blandings-Auction. Jeg skal ikke fordriste mig til at ville fortælle Læseren den Mangfoldighed af frugtesløse Forsøg, der har taget mig megen Tid, saa meget mindre som Erindringen derom er mig selv ubehagelig. I Resultatet kan jeg derimod i al Korthed indvie Læseren, thi Resultatet var slet Intet.

Idet jeg nu vilde realisere min Beslutning at udgive hine Papirer i Trykken, vaagnede en enkelt Betænkelighed hos mig. Maaskee tillader Læseren mig at tale ganske aabenhjertet. Det faldt mig ind, om jeg ikke gjorde mig skyldig i en Indiscretion mod de ubekjendte Forfattere. Jo mere fortrolig jeg imidlertid blev med Papirerne, desto mere aftog hiin Betænkelighed. Papirerne vare af den Natur, at de tiltrods for mine omhyggelige lagttagelser ingen Oplysning ydede, end sige da, at en Læser skulde finde en saadan, da jeg vel tør maale mig med enhver Læser, ikke i Smag og Sympathi og Indsigt, men vel i Flid og Utrættelighed. Forudsat derfor, at de ubekjendte Forfattere endnu vare til, at de levede her i Byen, at de kom til at gjøre det uventede Bekjendtskab med deres egne Papirer, saa vilde der dog, hvis de selv forbleve tause, Intet resultere af Udgivelsen, thi om disse Papirer gjælder i strengeste Forstand, hvad man ellers pleier at sige om alle trykte Sager – de tie.

En anden Betænkelighed, jeg har havt, var i og for sig af mindre Betydning, temmelig let at hæve, og har hævet sig paa en endnu lettere Maade end jeg havde tænkt. Det faldt mig nemlig ind, at disse Papirer kunde blive en Pengegjenstand. Vel fandt jeg det i sin Orden, om jeg modtog et lille Honorar for min Uleilighed som Udgiver; men et Forfatter-Honorar maatte jeg ansee for meget for stort. Som de retsindige skotske Bønder i den hvide Dame beslutte at købe Godset og dyrke det og derpaa forære det til Greverne af Evenel, hvis de engang skulde vende tilbage, saaledes besluttede jeg at sætte det hele Honorar paa Rente for, naar engang de ubekjendte Forfattere skulde melde sig, da at kunne give dem det Hele med Rente og Rentes Rente. Dersom Læseren ikke allerede af min hele Ubehjælpelighed skulde have forvissat sig om, at jeg ingen Forfatter er, ei heller en Literatus, der gjør Profession af at være Udgiver, saa vil vistnok dette Raisonnements Naivetet sætte dette udenfor al Tvivl. Denne Betænkelighed blev da ogsaa hævet paa en langt lettere Maade; thi selv et Forfatter-Honorar i Danmark er ingen Herregaard, og de Ubekjendte maatte blive længe borte, for at deres Honorar selv med Rente og Rentes Rente kunde blive en Penge-Gjenstand.

Der stod nu da blot tilbage at give disse Papirer en Titel. Jeg kunde kalde dem Papirer, efterladte Papirer, fundne Papirer, bortkomne Papirer o. s. v.; som bekjendt findes der en Mangfoldighed af Varianter, men ingen af disse Titler vilde tilfredsstille mig. Jeg har derfor i at bestemme Titlen tilladt mig en Frihed, et Bedrag, for hvilket jeg skal stræbe at gjøre Regnskab. Under den idelige Beskæftigelse med disse Papirer gik der et Lys op for mig, at man kunde afvinde dem en ny Side ved at betragte dem som tilhørende eet Menneske. Jeg veed meget vel, Alt hvad der lader sig indvende imod denne Betragtning, at den er uhistorisk, at den er usandsynlig, da det er urimeligt, at eet Menneske skulde være Forfatter til begge Dele, og det uagtet Læseren let kunde fristes til det Ordspil, at har man sagt A, maa man ogsaa sige B. Imidlertid har jeg dog ikke kunnet opgive den. Det var da et Menneske, der i sit Liv havde gennemgaaet begge Bevægelser, eller overveiet begge Bevægelser. As Papirer indeholde nemlig en Mangfoldighed af Tilløb til en æsthetisk Livs-Anskuelse. En sammenhængende æsthetisk Livs-Anskuelse lader sig vel neppe foredrage. Bs Papirer indeholde en ethisk Livs-Anskuelse. Idet jeg lod min Sjæl paavirket af denne Tanke, blev det klart for mig, at jeg kunde lade denne lede mig i at bestemme Titelen. Den Titel, jeg har valgt, udtrykker netop dette. Hvad Læseren kan tabe ved denne Titel, kan ikke være Stort; thi under Læsningen kan han jo meget godt glemme Titlen. Naar han da har læst Bogen, da kan han maaskee tænke paa Titlen. Denne vil da frigjøre ham fra ethvert endeligt Spørgsmaal, om A nu virkelig blev overbeviist og angrede, om B seirede, eller om det maaskee endte med, at B gik over til As Mening. I denne Henseende have disse Papirer nemlig ingen Ende. Finder man dette ikke at være i sin Orden, saa kan man ikke være berettiget til at sige, at det er en Feil, thi man maatte kalde det en Ulykke. Jeg for mit Vedkommende anseer det for en Lykke. Man træffer stundom

paa Noveller, i hvilke der ved bestemte Personer foredrages modsatte Livs-Anskuelse. Det ender da gjerne med, at den Ene overbeviser den Anden. Istedetfor at Anskuelsen bør tale for sig, beriges Læseren med det historiske Resultat, at den Anden blev overbevist. Jeg anseer det for en Lykke, at disse Papirer intet oplyse i denne Henseende. Om A er Forfatter til sine æsthetiske Afhandlinger efter at have modtaget Bs Breve, om hans Sjæl efter den Tid har vedblevet at tumle sig i sin vilde Ustyrlighed eller den er bleven beroliget, derom seer jeg mig ikke istand til at meddele en eneste Oplysning, da Papirerne ingen indeholde. Heller ikke indeholdes der noget Vink om, hvorledes det er gaaet B, om han har havt Kraft til at fastholde sin Anskuelse eller ikke. Naar Bogen er læst, da ere A og B glemte, kun Anskuelserne staae lige overfor hinanden og vente ingen endelig Afgjørelse i bestemte Personligheder.

Videre har jeg Intet at bemærke, kun er det faldet mig ind, at de ærede Forfattere, hvis de vare vidende om mit Forehavende, muligen kunde ønske at ledsage deres Papirer med et Ord til Læseren. Jeg vil derfor tilføie et Par Ord med paaholden Pen. A vilde vel Intet have at indvende mod Papirernes Udgivelse, Læseren vilde han formodentlig tilraabe: »læs dem eller læs dem ikke, Du fortryder begge Dele.« Hvad B vilde sige er vanskeligere at bestemme. Han vilde maaskee gjøre mig een eller anden Bebreidelse, især med Hensyn til Udgivelsen af As Papirer; han vilde lade mig føle, at han ingen Deel havde deri, at han kunde vadske sine Hænder. Naar han da havde gjort det, da vilde han maaskee henvende sig til Bogen med disse Ord: »saa gaa da ud i Verden, undgaa, om muligt, Kritikens Opmærksomhed, besøg en enkelt Læser i en velvillig Time, og skulde Du støde paa en Læserinde, da vilde jeg sige: min elskværdige Læserinde, Du vil i denne Bog finde Noget, som Du maaskee ikke burde vide, Andet, Du vel kunde have Gavn af at faae at vide; saa læs da det Noget saaledes, at Du, der haver læst, kan være som den, der ikke haver læst, det Andet saaledes, at Du, der haver læst, kan være som den, der ikke haver glemt det Læste.« Jeg som Udgiver vil kun tilføie det Ønske, at Bogen maa træffe Læseren i en velvillig Time, og at det maa lykkes den elskværdige Læserinde nøiagtigt at følge Bs velmeente Raad.

I November 1842.

Udgiveren.